

VECON Verslag van de Examenbespreking Bedrijfseconomie HAVO 2024 tijdvak 1 d.d. 27 mei 2024

De door de VECON georganiseerde examenbesprekingen hebben tot doel dat de examencorrectie eenduidig plaats zal vinden. Uitgangspunt moet steeds zijn dat het correctievoorschrift opgesteld door het CvTE bindend is voor zowel de eerste als de tweede corrector.

Tijdens de bespreking kan op grond van artikel 3.3. (algemene regels) worden besloten ook andere antwoorden goed te keuren, mits vakinhoudelijk correct. Op basis van artikel 7 (algemene regels), indien er een fout in het examen of correctiemodel zit, zal men zich moeten houden aan het correctiemodel. Als iedere corrector zich hieraan houdt worden alle examenkandidaten op gelijke wijze beoordeeld.

De VECON zal bij onvolkomenheden in het examen of correctiemodel onmiddellijk actie ondernemen naar het CvTE.

Dit verslag is als volgt opgebouwd:

Eerst is de vraag uit het examen overgenomen in het **zwart**.

Daarna is het antwoord uit het correctievoorschrift overgenomen in het **rood**.

Daarna volgt in het **blauw** eventuele aanvullingen/aanbevelingen vanuit de examenbespreking.

Tenslotte een algemeen oordeel per vraag en over het gehele examen.

Dit examen bestaat uit 30 vragen, waarvoor 55 punten kunnen worden behaald.

Indien een leerling op een vraag geen antwoord heeft gegeven, vul dan op de Wolf-scorelijst een "N" in.

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Opgave 1

2p 1 Maak bovenstaande zinnen economisch correct. Kies uit: bij ... (1) ... stijgt / daalt bij ... (2) ... vrijwillig / verplicht

- (1) stijgt 1
- (2) vrijwillig 1

2p 2 Bereken het verschil na 10 jaar in de verwachte interestopbrengst in euro's tussen de bovenstaande twee keuzemogelijkheden.

- EW (eindwaarde) 5 jaar vast, daarna variabel: $20.000 \times 1,011^5 \times 1,002^5 = 21.336,56$ 1
- EW 10 jaar vast: $20.000 \times 1,0135^{10} = 22.870,07$
Het verschil in verwachte interestopbrengst bedraagt: $22.870,07 - 21.336,56 = € 1.533,51$. 1

of

$$(20.000 \times 1,0135^{10}) - (20.000 \times 1,011^5 \times 1,002^5) = € 1.533,51$$

Op basis van het correctievoorschrift onder 3 Vakspecifieke regels staat:
Indien aan een gevraagde berekening geen eis is toegevoegd t.a.v. de nauwkeurigheid van de afronding, dan elke juiste manier van afronding goed rekenen.

Indien leerling enkelvoudige interest heeft toegepast i.p.v. samengestelde interest: -1p. Let op dat leerling de enkelvoudige interest wel meeneemt naar de volgende rekening.

Berekening van het antwoord:
Indien leerlingen eerste 5 jaar E.I. pakken en daarna S.I.

Dat leidt tot 21.100 voor eerste 5 jaar E.I.
 $21.100 \times 1,002^5 > \text{Eindantwoord } 21.311,85$

Voor de 10 jaar 1,35% > 22.700
Antwoord: $22.700 - 21.311,85 = 1.388,15 = 1p$

Indien leerlingen eerste 5 jaar E.I. pakken en daarna doorrekenen met E.I.
 $21.100 + (21.100 \times 0,002 \times 5) = 21.311$
Antwoord $22.700 - 21.311 = 1.389 = 1pt$

1p 3 Geef een reden waarom beleggen in een beleggingsfonds kan leiden tot een hoger rendement.

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Er is bij het beleggingsfonds meer kennis (over de risico's) van beleggen.
- De kosten per euro belegd vermogen zijn lager dan bij zelf beleggen.
- Een fonds kan beleggingsrisico's beter spreiden.

Opmerking

'Omdat ze hun werk doen' is geen voorbeeld van een juist antwoord.

'Hun werk doen' is geen antwoord, de uitleg hiervan kan wel een correct antwoord zijn.

De richting moet genoemd worden (meer kennis, beter spreiden)

Een beleggingsfonds heeft meer kapitaal / is goedkoper / heeft minder risico = 0 p

3p 4 Noem drie verschillen tussen obligaties en aandelen waaruit blijkt dat beleggen in obligaties minder risicovol is dan beleggen in aandelen.

(Beleggen in obligaties is minder risicovol dan beleggen in aandelen, omdat) (drie van de volgende):

- er sprake is van een vaste interest op obligaties en het dividend op aandelen afhankelijk is van het resultaat.
- de koersschommelingen van aandelen groter zijn dan de koersschommelingen van obligaties.
- obligaties (tegen nominale waarde) worden afgelost en aandelen niet.
- bij faillissement obligaties voorrang hebben boven aandelen bij het verdelen van de boedel.

per juist antwoord 1

Als leerling een verschil op twee manieren verwoorden maar hetzelfde bedoelen: maar 1p

Indien alleen iets over obligaties wordt gezegd, benoemen ze geen verschil en kan dit geen punt opleveren.

“en aandelen niet” is veelal niet voldoende om een verschil aan te geven. (behalve bij het derde streepje van het correctievoorschrift)

Let op dat leerlingen een verschil benoemen dat een link heeft met ‘risicovol’ Dus alleen permanent / EV en tijdelijk / VV noemen is onvoldoende

Eerste deelscore: (vaste) interest.

Algemeen opgave 1: prima opgave, wel enige verwarring over samengestelde interest. Geef/Noem bij vragen 3 en 4 lastig nakijken.

Opgave 2

2p 5 Noem twee andere maatschappelijke behoeften waarin Welkom Energie voorziet.

voorzien in (twee van de volgende):

- werkgelegenheid
- belastinginkomsten
- inkomen
- (een bijdrage leveren aan) innovatie

per juist antwoord 1

Keuzevrijheid voor consument / bevorderen van concurrentie kan goed worden uitgelegd.

Voorbeelden van levering van energie en wat je daarmee kunt is fout. Groene stroom in het kader van duurzaamheid kan correct worden uitgewerkt, groene stroom alleen is onvolledig dus 0p

- 1p 6 Welke instelling geeft een vergunning af om energie te leveren aan huishoudens?
A ACM / Autoriteit Consument & Markt
B AFM / Autoriteit Financiële Markten
C DNB / De Nederlandse Bank

A

Aanvulling CvTE > Iedereen 1p

- 2p 7 Leg uit wat een te lage current ratio van een energiebedrijf voor invloed heeft op de leveringszekerheid van energie aan huishoudens.

- Een te lage current ratio betekent dat een bedrijf minder goed kan voldoen aan zijn betalingsverplichtingen op korte termijn. 1
- Hierdoor kan het bedrijf failliet gaan (en moet de levering van energie aan huishoudens door een andere energieleverancier worden overgenomen). 1

of

- Als het bedrijf zijn rekeningen niet op tijd betaalt kunnen leveranciers reageren door de toelevering van energie te stoppen / pauzeren, 1
- waardoor het energiebedrijf onvoldoende energie kan leveren / de leveringszekerheid vermindert. 1

Geen link met de korte termijn verplichtingen, dan mist sowieso de eerste deelscore.

Ook goed: indien een leerling uitlegt dat een te lage current ratio tot gevolg kan hebben dat de vergunning wordt ingetrokken en ze daardoor geen energie kunnen leveren. (staat in de tekst)

Tweede deelscore kan gehaald worden indien eerste deelscore is 'gemist' mits deel 1 bij deel 2 past.

Let op dat de 'combinatie' wel goed is, Niet ds 1 boven de of en ds 2 onder de of combineren.

- 2p 8 Bereken de ontvangsten uit de voorschotten van alle klanten van Welkom Energie in oktober 2021.

- $€ 0,48 \times 1.000.000 + € 1,50 \times 500.000 + € 0,25 \times 3.000.000 + € 0,80 \times 1.200.000 = € 2.940.000$ 1
- $2.940.000/12 = € 245.000$ 1

Let op: het totaal moet worden berekend voor de eerste deelscore.

- 3p 9 Bereken de verwachte uitgaven aan energie-inkopen in de maand oktober 2021 van Welkom Energie.

$$((1.000.000 + 3.000.000) \times € 0,34 + (500.000 + 1.200.000) \times € 1,20) \times (0,85 - 0,73) = € 408.000$$

- jaarlijkse afzet elektriciteit: (1.000.000 + 3.000.000) en gas (500.000 + 1.200.000) 1
- juiste prijzen: € 0,34 en € 1,20 1
- geschat volume november: $0,85 - 0,73 = 0,12$ en verwachte uitgaven € 408.000 1

196.400 = 1 fout dus -1p. Ze pakken dan percentage en bedragen van september i.p.v. oktober

272.000 = 1 fout dus -1p. 8% genomen van september maar verder de bedragen van oktober

Indien leerling alleen gas of alleen stroom berekend betekent dezelfde fout binnen dezelfde vraag: -1p.

Als bij 8 ook al vergeten, identieke fout in verschillende vragen (art.2.6) dus opnieuw fout rekenen.

Vraag gesteld aan CvTE over krediettermijn

- 1p 10 Bereken het bedrag van de balanspost Liquide middelen van Welkom Energie per 31 oktober 2021.

Liquide middelen: $1.000.000 + 245.000$ (vraag 8) – 408.000 (vraag 9) – $140.000 = € 697.000$

Negatieve liquide middelen kan een doorwerkfout zijn, moet wel duidelijk zijn dat het negatief is.

- 2p 11 Bereken de current ratio van Welkom Energie op 31 oktober 2021 en leg uit of Welkom Energie voldoet aan de liquiditeitseis van de toezichthouder.

- Current ratio per 31 oktober 2021:
 $(2.100.000 + 697.000) / 2.950.000 = 0,95$ 1
- $0,95 < 1,0$ (dus Welkom Energie voldoet niet meer aan de eis) 1

Doorwerkfout van vraag 10 mogelijk bij eerste deelscore
Doorwerkfout binnen de vraag mogelijk

- 2p 12 Leg uit dat Welkom Energie mede door de vaste energiecontracten van klanten in 2021 in liquiditeitsproblemen is gekomen (zie informatiebron 1).

- Bij een vast contract kan de (gestegen) inkoopprijs niet worden doorberekend. 1
- Hierdoor zijn de uitgaven groter dan de ontvangsten en kan de onderneming betalingsproblemen / liquiditeitsproblemen krijgen. 1

Voor ds 1: in plaats van 'inkoopprijs kan niet worden doorberekend' kan de leerling ook beredeneren dat 'de verkoopprijs niet kan veranderen'.

Als de leerling alleen redeneert met het verbruik bij vaste contracten (tov variabele contracten) dan is dit NIET voldoende voor deelscore 1.

Indien leerlingen opbrengsten en kosten vergelijken (het resultaat) -1p

3p 13 Leg voor drie andere stakeholders van Welkom Energie uit wat de gevolgen zijn van het faillissement van Welkom Energie.

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- Klanten moeten een andere leverancier van energie vinden.
- Aandeelhouders raken mogelijk ingebracht vermogen kwijt.
- Vermogensverschaffers zoals banken moeten leningen afboeken.
- (Toe)leveranciers raken een klant kwijt / moeten leverancierskrediet afboeken.

per stakeholder + gevolg

1

Elke stakeholder móet bij naam genoemd worden

Indien verschillende vreemd vermogensverschaffers apart worden genoemd kan dit goed zijn (bijv. banken en obligatiehouders)

Indien 2 soorten klanten genoemd worden (klanten met vaste of variabele contracten), dan kan dit alleen goed zijn als vanuit vaste klanten voorschot kwijt, variabele klanten leverancier kwijt geredeneerd wordt. Bij gelijke argumentatie moeten de beide groepen gezien worden als 1 stakeholder (dan max 1p)

Concurrenten moet gelinkt worden aan meer klanten.
Aangeven concurrenten krijgen minder concurrentie -1p

Consumenten/mensen: 'te breed' -1p

Algemeen opgave 2: Prima opgave, maar jammer dat vraag 9 voor verwarring zorgt.

Opgave 3

2p 14 Geef twee mogelijke marketingdoelstellingen die Maaltijd-aan-Huis door een lagere verkoopprijs dan de concurrent probeert te behalen.

Voorbeelden van juiste antwoorden:

- het veroveren van marktaandeel (met x%)
- het behalen van een zo groot mogelijke afzet/omzet (met x stuks)
- het opbouwen van naamsbekendheid (bij x% van de bevolking)

per juist antwoord

1

Opmerking Voor 'het behalen van winst' geen scorepunt toekennen.

Om de concurrent uit de markt te weren is geen doel op zich, het moet gekoppeld worden met het genereren van een bepaald marktaandeel

Indien twee omschrijvingen hetzelfde betekenen, slechts 1 punt toekennen
Afzet en omzet is hetzelfde argument, want door de lage prijs is hoge afzet gelinkt met de hoge omzet.

Werkwoorden niet noodzakelijk, want het bedrijf is nieuw, dus alles is meer.

De combinatie afzet met klanten kan wel leiden tot 2p, mits goed uitgelegd

1p **15** Leg uit dat de interestkosten van de onderhandse lening constante kosten zijn.

De interestkosten zijn niet afhankelijk van het aantal maaltijdboxen dat wordt verkocht / de afzet.

Niet afhankelijk van productie / niet afhankelijk van omzet

1p **16** Bereken de dekkingsbijdrage per bezorgde maaltijdbox.

dekkingsbijdrage per maaltijdbox: $15 + 3,05 - (15 \times 0,53) = 10,10$

2p **17** Bereken hoeveel maaltijdboxen er in januari 2024 minimaal verkocht moeten worden om alle kosten te dekken. Rond af op hele maaltijdboxen.

Voorbeeld van een juiste berekening is:

• totale constante kosten per maand zijn:

$5.000/12 + 2.500 \times 0,005 = 429,17$ 1

• $429,17/10,10 = 42,49$ dus 43 maaltijdboxen 1

Opmerking

Voor een ontbrekende of onjuiste afronding geen scorepunt toekennen.

Doorwerkfouten van vraag 16 mogelijk.

Of: indien 16 fout maar bij 17 alles goed uitgerekend: 2p.

Let op dat de leerling het aantal maaltijdboxen **naar boven** afrondt.

1p **18** Bereken het totale gerealiseerde resultaat van Maaltijd-aan-Huis over januari 2024. Geef aan of er sprake is van een positief of negatief resultaat.

Voorbeeld van een juiste berekening is:

$30 \times 10,10 - 429,17 = € 126,17$ nadelig / negatief / -/-

Doorwerkfouten van vragen 16 en 17 mogelijk

Berekenen via TO en TK ook mogelijk

Algemeen opgave 3: herkenbare en leuke opgave, maar lastig na te kijken i.v.m. de doorwerkfouten

Opgave 4

4p 19 Bereken met welk bedrag het resultaat van 2023 aangepast moet worden als gevolg van de investering en financiering per 1 december 2023. Vul hiervoor de uitwerkbijlage bij deze vraag in.

	berekeningen	bedrag in €
kosten als gevolg van investering: <i>afschrijvings(kosten)</i>	$\frac{40.000 + 2.000 - 4.200}{84} =$	450
kosten als gevolg van financiering: <i>interest(kosten)</i>	$0,004 \times 42.000 =$	<u>168+</u>
totaal		618

- afschrijvings(kosten) en interest(kosten) 1
- 450 2
- 168 en 618 1

BTW toegevoegd is -1p

2p 20 Bereken de balansposten "Inventaris" en "Banklening" op de balans van 1 januari 2024.

- Inventaris: $42.000 - 450 = € 41.550$ 1
- Banklening: $42.000 - (788,75 - 168) = € 41.379,25$ 1

Verkeerd bedrag van inventaris of banklening (42.000): geen doorwerkfout van vraag 19, want ander overzicht te maken (resultatenrekening vs balans)

1p 21 Noem naast de reeds genoemde balansposten een andere balanspost.

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Te vorderen btw
- Te vorderen omzetbelasting
- Af te dragen btw
- Resultaat voor aftrek van belasting

Op basis van artikel 3.3 zijn heel veel antwoorden mogelijk, omdat de vraag algemeen gesteld is (zonder context).

Algemeen opgave 4: leuke opgave maar slecht gemaakt.

Opgave 5

1p 22 Geef met behulp van informatiebron 4 een argument dat Evy kan inbrengen dat zij gezien haar functieomschrijving niet alleen verantwoordelijk is voor de slechte review.

Voorbeeld van een juist antwoord is:

In de functieomschrijving van Evy staat niet dat zij verantwoordelijk is voor:

- de temperatuur in het restaurant.
- de kwaliteit van het eten.

Opmerking

Het antwoord moet te herleiden zijn uit informatiebron 4.

Informatiebron is niet geheel helder omtrent de verantwoordelijkheden van de bediening wat betreft de kassa- en verantwoordingswerkzaamheden. Daarom kan goed zijn:

- Het afrekenen bij de kassa met correcte uitleg
- Alle andere taken buiten bediening om, mits correct uitgelegd, vanuit de bron

1p 23 Noem de wet die gaat over veilig en gezond werken.

Arbowet / Arbeidsomstandighedenwet

1p 24 Noem twee andere bevoegdheden van de ondernemingsraad dan het instemmingsrecht.

- adviesrecht
- initiatiefrecht
- recht op informatie

Opmerking

Alleen met twee juiste antwoorden kan het scorepunt worden toegekend.

4p 25 Toon met een berekening aan of de werkgever zich met een betaling van een maandloon van € 1.108,11 in februari heeft gehouden aan de cao (zie informatiebron 5).

Voorbeelden van juiste berekeningen zijn:

- brutoloon in februari (4 weken): $1.799,47/38 \times 32 = 1.515,34$ 1
- eerste week in februari: $1.515,34/4 = 378,84$
- eerste week van ziekte (1 wachtdag): $0,70 \times 378,84 \times 3/4 = 198,89$ 1
- tweede en derde week van ziekte: $2 \times 0,70 \times 378,84 = 530,38$ 1
- totaal: $198,89 + 530,38 + 378,84 = € 1.108,11$. Dus het restaurant

heeft zich gehouden aan de cao. 1

Of

• brutoloon in februari (4 weken): $1.799,47/38 \times 32 = 1.515,34$ 1

• per week in februari: $1.515,34/4 = 378,84$

tijdens 3 weken ziekte (1 onbetaalde wachtdag, dus 11 van 12 dagen):
 $3 \times 378,84 \times 0,70 \times 11/12 = 729,27$ 2

• Totaal in februari: $729,27 + 378,84 = \text{€ } 1.108,11$. Dus het restaurant heeft zich gehouden aan de cao. 1

Opmerking

Wanneer een kandidaat door een doorwerkfout bij de conclusie op een hoger loon uitkomt, moet diens conclusie zijn dat het restaurant zich aan de cao heeft gehouden. Anders wordt het laatste scorepunt niet toegekend.

Nakijkhandleiding:

Factor 32/38 en loon $1.799,47 = 1\text{p}$

Door 4 delen, 70% nemen en wachtdag verrekenen = 1p

Weken 3 en 4 berekenen voor 70% = 1p

Optellen en conclusie = 1p

Opmerking klopt niet: Aanvulling CvTE

1p **26** Noem een voordeel voor Evy wanneer zij als zzp'er gaat werken in de horeca in plaats van in loondienst.

Voorbeeld van een juist antwoord is:

– Als zzp'er heeft Evy meer zeggenschap over haar werktijden.

– Het tarief per gewerkt uur als zzp'er is hoger dan het loon per gewerkt uur (in loondienst).

2p **27** Noem twee voordelen die het werken in loondienst heeft ten opzichte van het werken als zzp'er in de horeca. Licht het antwoord met behulp van twee paragrafen uit de horeca-cao toe (zie informatiebron 5).

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

– 4.16 vakantiegeld: als zzp'er heeft Evy geen recht op vakantietoeslag.

– 5.1 ontwikkelingsbudget: voor zzp'ers is er geen ontwikkelingsbudget.

7.2 doorbetalen van loon bij ziekte: als zzp'er heeft Evy geen recht op loondoorbetaling bij ziekte.

per juist antwoord 1

Let op: het antwoord móet te herleiden zijn tot de horeca-CAO op bladzijde 7 van het bronnenboekje

Het noemen van het paragraafnummer is niet verplicht, omschrijving is ook voldoende.

Indien een leerling het voordeel voor het werken in loondienst noemt, maar dit niet koppelt aan het werken als zzp'er = -1p. Identieke fout binnen dezelfde vraag dan mogelijk, max -1p.

Algemeen opgave 5: leuke opgave, herkenbaar voor leerlingen

Opgave 6

1p 28 Geef een mogelijk nadeel van sponsoring voor Adidas.

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Negatieve publiciteit treft ook de sponsor.
- Het effect van sponsoring is moeilijk meetbaar.

Opmerking

'Sponsoring brengt hoge kosten met zich mee' is geen voorbeeld van een juist antwoord.

De kosten voor sponsoring worden door het bedrijf bewust gemaakt, maar het gaat erom dat de opbrengsten kunnen 'tegenvallen'.

Weinig (tv) kijkers / teams snel naar huis 1pt

2p 29 Maak bovenstaande zinnen compleet door de juiste marketinginstrumenten in te vullen.

... (1) ... beleid

... (2) ... beleid

... (3) ... beleid

(1) productbeleid

(2) plaatsbeleid

(3) prijsbeleid

indien drie goed 2

indien twee goed 1

indien een of geen goed 0

Let op: (beleid) mag tussen haakjes

2p 30 Leg uit of Adidas een push- of pull-strategie hanteert bij shirtreclame op tv.

• pull-strategie 1

• De marketing van Adidas is gericht op de consument (waardoor vraag wordt gecreëerd in de webshop / tussenhandel). 1

Opmerking Het tweede scorepunt wordt alleen toegekend als het eerste scorepunt is behaald.

Algemeen opgave 6: leuke afsluiter

Algemeen: Contexten opgaven herkenbaar. Veel domein F. Veel theorie/reproductie.